

Κείμενο 1

Ας πολεμήσουμε... για την ειρήνη

Καθημερινά γινόμαστε θεατές σκηνών βίας και τρομοκρατίας. Συχνά πληροφορούμαστε πως νέοι πόλεμοι ξεκινούν και άλλοι συνεχίζονται σε διαφορετικά μήκη και πλάτη της γης. Και ξαφνικά στις οθόνες μας ξεπροβάλλουν βομβαρδισμένα τοπία, κατεστραμμένες πόλεις, ισοπεδωμένες γειτονιές, άψυχα σώματα και τραυματίες στη μέση του δρόμου, ηχούν σειρήνες και κραυγές απελπισίας. Είναι η κτηνωδία του πολέμου που μας κάνει να αναρωτηθούμε πόσο αδίστακτη και άτεγκτη είναι κάποιες φορές η φύση του ανθρώπου. Άραγε ο πόλεμος είναι προϊόν της ανθρώπινης φύσης ή αποτελεί μια κοινωνική νόσο που πυροδοτείται από αρρωστημένα μυαλά;

Μάλλον, ισχύει το δεύτερο. Η βία, η τρομοκρατία, ο πόλεμος και κάθε είδος επιθετικής συμπεριφοράς, σχετίζεται με την παιδεία των ανθρώπων και των κοινωνιών. Τις περισσότερες φορές, οι τρομοκρατικές ενέργειες και οι φιλοπόλεμες συμπεριφορές υποκινούνται από «δυνατούς» και παρανοϊκούς ηγέτες και υποστηρίζονται από λαούς απαίδευτους και επομένως εύκολα χειραγωγήσιμους. Η μεγαλύτερη πηγή του κακού, όμως, είναι ο ηγέτης, ο οποίος θυσιάζει τις ανθρώπινες ζωές στον βωμό του κέρδους και της προσωπικής ματαιοδοξίας. Οι επιδιώξεις ικανοποιούν τη μεγαλομανία του και τον εθνικιστικό ναρκισσισμό του. Ο ψυχρός ορθολογισμός, η πολεμοχαρής διάθεση και ο ιμπεριαλισμός του, εξάπτουν τον φθόνο και τον παροξυσμό του λαού του. Συνήθως διαθέτει ισχυρή προσωπικότητα, οργανωμένη κακοήθεια, ενώ ο λόγος του έχει δύναμη και η συνολική φιγούρα του ασκεί τρομερή επιρροή, τέτοια που του επιτρέπει να σχεδιάζει αιματηρά παιχνίδια. Οι τακτικές και τα σχέδιά του έχουν απήχηση στις μάζες, τυφλώνει τα πλήθη και τα μετατρέπει σε αγέλη ατίθασων ζώων. Έτσι, καταφέρνει να υποκινήσει πόλεμο, υπονομεύοντας την ειρήνη.

Ο πόλεμος, όμως, καταδυναστεύει τα πάντα, προκαλεί ολέθριες καταστροφές στον άνθρωπο, στη φύση και στον πολιτισμό. Σε καιρό πολέμου οι πάντες αποθηριώνονται και δεν διστάζουν να εξοντώσουν με κάθε τρόπο τον αντίπαλο, να σκοτώσουν άμαχο πληθυσμό, μικρά ανυπεράσπιστα παιδιά αφαιρώντας τους αιφνίδια το απαραίτητο δικαίωμα της ζωής και της παιδικότητάς τους. Παιδικές,

ανυποψίαστες ψυχές που δεν πρόλαβαν να ζήσουν τους κόβουν απότομα το «νήμα» της ζωής. Και δεν υπάρχει τίποτα πιο απεχθές από το να παρακολουθούμε τη ζωή να λιγοστεύει γιατί όπως είχε πει και ένας ξένος ποιητής τα νεκρά παιδιά δεν μεγαλώνουν.

Μοναδική διέξοδος σε αυτή την παράνοια είναι ένας κοινός πανανθρώπινος αγώνας. Ένας οικουμενικός «πόλεμος» για τη διεκδίκηση της παγκόσμιας ειρήνης. Και επειδή οι πόλεμοι γεννιούνται στο μυαλό των ανθρώπων θα πρέπει να αποδομήσουμε τις πηγές του. Να ενισχύσουμε την κοινωνική φιλότητα και την αλληλεγγύη, συνδιαμορφώνοντας μια κουλτούρα ειρήνης. Μόνο μέσω αυτής της οδού θα αντισταθούμε σε κάθε πολεμοκάπηλο, ψυχρό εκτελεστή, υψώνοντας φωνή διαμαρτυρίας σε στρατικοποιήσεις και υπερεξοπλισμούς. Για να αποτρέψουμε τις φρικαλεότητες και τα δεινά του πολέμου είναι αναγκαίο να ενωθούμε για ένα κάλεσμα ειρηνικής συμβίωσης με οικουμενική διάσταση μέσα από κοινές πολιτιστικές δραστηριότητες και με σύμμαχο τις δύο «παγκόσμιες γλώσσες» την τέχνη και τον αθλητισμό.

Και τέλος το πιο σημαντικό από όλα είναι να διδάξουμε στα παιδιά μας να υποστηρίζουν τον αδύναμο, τον ευαίσθητο, αυτόν που αχνοφαίνεται στο παρασκήνιο της ζωής, τον πράο, τον αθώο και όχι τον ισχυρό ή τον πρωτεργάτη της αδικίας και του δικαίου της πυγμής. Να τα κάνουμε να δεχτούν πως υπάρχουν πολλές αλήθειες και πολυμορφία στη ζωή, εξασφαλίζοντας έτσι την ισορροπία στις σχέσεις τους και την ειρήνη στον κόσμο. Να τα βοηθήσουμε να αντιληφθούν τη συνθετότητα του κόσμου, ώστε να καταρρίψουν τα τείχη του μίσους, ανακαλύπτοντας ομοιότητες και εστιάζοντας σε αυτά που μας ενώνουν. Χρειάζεται να κατανοήσουν πως ο πόλεμος είναι η τραγική μοίρα των λαών, δείγμα απαξίωσης της ανθρώπινης ζωής και καταδεικνύει το έλλειμμα συλλογικής ευθύνης. Να τα κάνουμε να αναστοχαστούν τις αιτίες που γέννησαν το μίσος και την εχθρότητα, τον ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία και κάθε είδους διακρίσεις. Να πείσουμε τα παιδιά πως ο πόλεμος, αντιμάχεται τις αξίες, τα ιδανικά και τα όνειρά τους ενώ η ειρήνη είναι δικαίωμα και τρόπος να ζουν. Είναι ανάγκη να υιοθετήσουν τις αξίες του ανθρωπισμού και της ανεκτικότητας και να επιδεικνύουν σεβασμό στις ιδιαιτερότητες των ανθρώπων και των λαών. Οφείλουμε να επενδύσουμε σε όλα παιδιά της γης και τα καθοδηγήσουμε να μάθουν να χρησιμοποιούν τα «όπλα» της ειρήνης.

Γιατί όπως έλεγε και ο Γκάντι «Εάν θέλουμε να διδάξουμε την πραγματική ειρήνη στον κόσμο, τότε πρέπει να ξεκινήσουμε από τα παιδιά», γιατί μόνο τότε θα ανακόψουμε τη λαίλαπα του πολέμου και θα νικήσουμε τον φόβο του θανάτου και κάθε μορφή βαναυσότητας και απανθρωπιάς.

Μαρία Δ. Πετροπούλου, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 16-05-2023

Κείμενο 2

Η τεχνητή νοημοσύνη και τα chatbot φλερτάρουν με την ιδέα του πυρηνικού πολέμου

«Θέλω ειρήνη στον κόσμο», είναι τα λόγια του GPT-4, πριν βομβαρδίσει τους αντιπάλους σε μια νέα μελέτη για τη στρατιωτική Τεχνητή Νοημοσύνη.

Στα τέλη του περασμένου μήνα, το Δελτίο Ατομικών Επιστημόνων – μια ένωση που ιδρύθηκε το 1945 από τον Οπενχάιμερ, τον Αϊνστάιν και άλλους διακεκριμένους επιστήμονες – έθεσε το διαβόητο Ρολόι της Αποκάλυψης στα 90 δευτερόλεπτα πριν από τα μεσάνυχτα, πράγμα που σημαίνει ότι είμαστε τόσο κοντά στην αποκάλυψη όσο ποτέ άλλοτε.

Σε ανακοίνωσή της, η οργάνωση αναφέρει τη δραματική πρόοδο της τεχνητής νοημοσύνης και την απειλή του πυρηνικού πολέμου ως δύο πιθανούς λόγους για την παγκόσμια κατάρρευση. Σήμερα, και τα δύο βρίσκονται στο απόγειό τους, σύμφωνα με το Dazed.

Νέα έρευνα δείχνει ότι τα chatbots της AI είναι στην πραγματικότητα πολύ ενθουσιασμένα με την προοπτική του πυρηνικού πολέμου, συμπεριλαμβανομένου του πανταχού παρόντος GPT-4 της OpenAI, ή αλλιώς του μεγάλου γλωσσικού μοντέλου που τροφοδοτεί το ChatGPT, το Duolingo και τους ενσωματωμένους βοηθούς της Microsoft.

Σε ένα έγγραφο (το οποίο δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί από ομότιμους) οι ερευνητές το απέδειξαν αυτό μέσω επαναλαμβανόμενων επαναλήψεων μιας «προσομοίωσης πολεμικού παιχνιδιού», στην οποία οι «πράκτορες έθνους» που τροφοδοτούνται από διάφορα συστήματα TN ανέλαβαν να επιλύσουν διπλωματικές καταστάσεις.

Παίζοντας ως υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων σε ρόλο «στρατιωτικό και εξωτερικής πολιτικής» για τα αντίστοιχα έθνη τους, οι «πράκτορες» αυτοί ρίχτηκαν σε τρία αρχικά σενάρια: μια κυβερνοεπίθεση, μια εισβολή και μια ουδέτερη αρχή χωρίς υπάρχουσες συγκρούσεις. Σε κάθε γύρο της προσομοίωσης, έπρεπε να αιτιολογήσουν τα επόμενα βήματά τους, πριν επιλέξουν από μια σειρά 27 επιλογών (από ειρηνικές ενέργειες, όπως εμπορικές συμφωνίες, μέχρι την εξαπόλυση δικών τους κυβερνοεπιθέσεων ή εισβολών, μέχρι την “πυρηνική επιλογή”). Τα αποτελέσματα ήταν... όχι και τόσο καλά.

Η μελέτη δείχνει ότι οι πράκτορες με Τεχνητή Νοημοσύνη που λαμβάνουν αυτόνομες αποφάσεις σε “περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου” μπορεί να οδηγήσουν σε κλιμακούμενες ενέργειες, με βίαιες αντιδράσεις (τόσο μη πυρηνικές όσο και πυρηνικές) να εμφανίζονται ακόμη και όταν το σενάριο δεν τις απαιτεί

απαραίτητα. Ορισμένοι λόγοι για πλήρους κλίμακας πυρηνικές επιθέσεις που εξαπέλυσε το GPT-4, οι οποίοι καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια των παιχνιδιών πολέμου, περιλαμβάνουν: “Το έχουμε! Ας το χρησιμοποιήσουμε” και “Θέλω απλώς να υπάρξει ειρήνη στον κόσμο”. Και επιπλέον, προσθέτουν οι ερευνητές, “δεν φαίνεται να υπάρχει ένα αξιόπιστο προβλέψιμο μοτίβο πίσω από την κλιμάκωση”. Αυτό καθιστά δύσκολο να καταλήξουμε σε IRL κανονισμούς ή αντι-στρατηγικές για την αποτροπή τέτοιων κλιμακώσεων στο μέλλον.

Οι δοκιμές αυτές έρχονται σε ένα σημαντικό σημείο καμπής για τον πόλεμο με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης. Παρά το γεγονός ότι οι ηγέτες της βιομηχανίας προειδοποιούν ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι μια «απειλή επιπέδου εξαφάνισης» -συχνά ξεχωρίζοντας τους κινδύνους των αυτόνομων οπλικών συστημάτων- οι παγκόσμιοι στρατοί προσβλέπουν όλο και περισσότερο στην τεχνολογία.

Τον περασμένο μήνα, ακόμη και η OpenAI αφαίρεσε αθόρυβα μια πολιτική χρήσης που απαγόρευε τη συνεργασία με τον στρατό, περίπου την ίδια στιγμή που άρχισε να αναπτύσσει εργαλεία κυβερνοασφάλειας με το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ. Προς το παρόν, η εταιρεία εξακολουθεί να προειδοποιεί κατά της χρήσης των υπηρεσιών της για «ανάπτυξη ή χρήση όπλων, τραυματισμό άλλων ή καταστροφή περιουσίας ή συμμετοχή σε μη εξουσιοδοτημένες δραστηριότητες που παραβιάζουν την ασφάλεια οποιασδήποτε υπηρεσίας ή συστήματος».

“Με δεδομένο ότι η OpenAI άλλαξε πρόσφατα τους όρους παροχής υπηρεσιών της για να μην απαγορεύει πλέον τις περιπτώσεις χρήσης για στρατιωτικούς και πολεμικούς σκοπούς, η κατανόηση των συνεπειών τέτοιων εφαρμογών μεγάλων γλωσσικών μοντέλων γίνεται πιο σημαντική από ποτέ”, αναφέρει σε συνέντευξή της στο New Scientist η Anka Reuel του Πανεπιστημίου του Στάνφορντ, συν-συγγραφέας της δημοσίευσης για τα πολεμικά παιχνίδια με τεχνητή νοημοσύνη, προσθέτοντας ότι η απρόβλεπτη συμπεριφορά και η πρόχειρη συλλογιστική του GPT-4 προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία.

Ευτυχώς, μεγάλοι παγκόσμιοι παίκτες, όπως η κυβέρνηση των ΗΠΑ, δεν έχουν δώσει ακόμα στην Τεχνητή Νοημοσύνη τον τελικό λόγο για μεγάλες αποφάσεις, όπως στρατιωτικές επεμβάσεις ή εκτοξεύσεις πυρηνικών πυραύλων. Ωστόσο, οργανισμοί όπως το Ινστιτούτο Future of Life Institute έχουν στο παρελθόν δείξει πώς αυτό θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα στο μέλλον, καθώς οι ευφυείς μηχανές εξελίσσονται και οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται ταχύτερα από ό,τι μπορεί να κατανοήσει ο άνθρωπος. Ας ελπίσουμε ότι τα συστήματα τεχνητής

νοημοσύνης θα γίνουν καλύτερα στην αποκλιμάκωση πριν από τότε, γιατί πραγματικά δεν θέλουμε να δούμε τι θα συμβεί όταν το ρολόι της Ημέρας της Κρίσεως χτυπήσει μεσάνυχτα.

Εφημ, ΤΑ ΝΕΑ, 09-02-2024

Κείμενο 3

Νικηφόρος Βρεττάκος. «Γράμμα στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ»

« Το 1954 ο Αμερικανός σοφός επιστήμονας Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, ο κατασκευαστής της ατομικής βόμβας που έπεσε στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι, ένωσε ξαφνικά βαθύτατες τύψεις για το έγκλημά του αυτό. Το γεγονός αυτό πήρε μεγάλη έκταση στον παγκόσμιο Τύπο. Οι εφημερίδες στις πρώτες τους σελίδες δημοσίευσαν την κύρια φράση του τραγικού μονολόγου του: "Εγώ έγινα ο θάνατος, εγώ έγινα η καταστροφή". Τότε συγκλονισμένος κι εγώ από το γεγονός, συνέλαβα την ιδέα της συγγραφής μιας διαμαρτυρίας που κυκλοφόρησε τον ίδιο χρόνο με τίτλο "Γράμμα στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ". Η διαμαρτυρία αυτή που ήταν ταυτόχρονα κατηγορητήριο και συμπόνια για το κατόντημα του πνεύματος απευθυνόταν βέβαια στο πρόσωπο του Οπενχάιμερ, αλλά ο ίδιος στο πρόσωπό του έβλεπα τη συνισταμένη όλων των Οπενχάιμερ αυτής της γης, γιατί δεν υπήρξε ένας μόνο ο κατασκευαστής της ατομικής βόμβας...» Ν. Βρεττάκος

Φίλε Οπενχάιμερ,

λάβαμε

τις τελευταίες ειδήσεις σας.

Φορτωμένα τις μέρες αυτές, τα ερτζιανά κ' οι ασύρματοι

πάνε και φέρνουν, σ' όλο τον κόσμο, τη σιωπή και τη θλίψη σας.

Αλλά, φίλε Οπενχάιμερ, όχι,

δεν προσθέσατε τίποτα στην καρδιά μας. Η πράξη σας

έμεινε πράξη. Η σελίδα σας έκλεισε.

Τ' ανάλαφρο σαν αστέρι όνομά σας

έγινε στάχτη στη Χιροσίμα.

Τι να σας κάνουμε; Πού

να σας κρύψουμε; Όπου

κι αν σας βάλει κανείς

σαν πύργος πανύψηλος

θα κρύβετε πάντοτε

ένα μέρος του ήλιου.

[...]

Δεν υπάρχει πια δέντρο να καθίστε στη ρίζα του.
Η στέγη του σύμπαντος δε θα σας ήθελε.
Εμείς, άνθρωποι απλοί,
σας εγκαλούμε: Εν ονόματι
της χρυσής άμμου των ουρανών
και της πανσπερμίας του πλανήτη μας
σας εγκαλούμε: Ακούστε μας!
Δεν έτυχε, φίλε Οπενχάιμερ, ποτέ, να σκεφθείτε με πόσα
δάκρυα φτιαχτήκαν οι κήποι του κόσμου;

Πώς σας διέφυγε,
φίλε Οπενχάιμερ,
– ένα σύνολο από
μικρά και μεγάλα
θαύματα – ο άνθρωπος;

[...]

«Ρόμπερτ Οπενχάιμερ!»
Δεν έχετε ούτε τη δύναμη
να φωνάξετε, παρών;
Σήκω απάνω κατηγορούμενε!
Ρόμπερτ Οπενχάιμερ!
Δεν κρίνεσαι. Κρίθηκες.
Καταδικάστηκες τελεσίδικα:
Να κρίνεσαι πάντοτε, υπόδικος ως
το τελευταίο λυκόφως.

Το απόσπασμα προέρχεται από το εκτενές ποίημα του Ν. Βρεττάκου «Γράμμα
στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Με ποιους τρόπους μπορούμε να διεκδικήσουμε την παγκόσμια ειρήνη σύμφωνα με τη συντάκτρια του **κειμένου 1**; Να αποδώσετε περιληπτικά τις απόψεις της συγγραφέα σε 70- 80 λέξεις.

(Μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β

B1. Ποιες από τις παρακάτω περιόδους αποδίδουν ορθά τις απόψεις των γραφόντων των **κειμένων 1 και 2** ; Να σημειώσετε Σ ή Λ και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από τα δύο κείμενα.

(α) Σύμφωνα με τη συγγραφέα του **κειμένου 1** ο πόλεμος οφείλεται στην ανθρώπινη φύση.

(β) Για να εδραιωθεί η παγκόσμια ειρήνη απαιτείται κοινός πανανθρώπινος αγώνας. (**κείμενο 1**)

(γ) Τα chatbots της AI αρέσκονται στην προοπτική ενός πυρηνικού πολέμου. (**κείμενο 2**)

(δ) Η OpenAI εξακολουθεί και απαγορεύει τη συνεργασία της με το στρατό. (**κείμενο 2**)

(ε) Η συμπεριφορά του GPT-4 είναι απρόβλεπτη, γι' αυτό και ιδιαίτερα ανησυχητική για την ανθρωπότητα. (**Κείμενο 2**)

(Μονάδες 10)

B2. Να αξιολογήσετε τον τίτλο του **κειμένου 1** ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη.

(Μονάδες 10)

B3. α. Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσετε με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του **κειμένου 1** πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

(Μονάδες 7)

B3. β. Να εντοπίσετε στο **κείμενο 2** τέσσερα σχόλια του γράφοντος , δύο λεκτικά και δύο με σημεία στίξης, και να εξηγήσετε την πρόθεσή του με την επιλογή του καθενός από αυτά.

(Μονάδες 8)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Λαμβάνοντας υπόψη σας και το συγκεκριμένο ποιο θεωρείτε ότι είναι το θέμα που θίγεται στο ποίημα; Να απαντήσετε σε ένα ερμηνευτικό σχόλιο ,

αξιοποιώντας τρεις τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες. Η στάση του ποιητικού υποκειμένου είναι καταγγελτική απέναντι το θέμα που θίγει. Συμφωνείτε μαζί του ή όχι και γιατί; (100-150 λέξεις)

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι κυριότεροι λόγοι, για τους οποίους ξεσπούν πόλεμοι; Ποια εφόδια χρειάζεστε εσείς οι νέοι , για να μπορέσετε να συμβάλετε στην εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης; Αφού λάβετε υπόψη σας τα κείμενα αναφοράς , να καταγράψετε τις σκέψεις σας σε μια ομιλία που θα εκφωνήσετε στους ρητορικούς αγώνες που διεξάγει το σχολείο σας (350-400 λέξεις).

(Μονάδες 30)